

ภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น

BUDDHIST LEADERSHIP OF LOCAL POLITICIANS IN KHON KAEN PROVINCE

พระมหากิตติ กิตติเมธี (สอนเสนา)^{1*}, สุมาลี บุญเรือง¹, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์¹, สวัสดิ์ จิรัญธิติกาล²

Phramaha Kitti Kittimatee (Sonsana)^{1*}, Sumalee Boonrueang¹, Termsak Thong-in¹,

Sawat jirathitikarn²

Corresponding Author E-mail: mahakitti2017@gmail.com

Received July 16, 2026; Revised September 8, 2026; Accepted September 22, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น และ 3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งบูรณาการการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณเข้าด้วยกัน การวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน พร้อมทั้งจัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูปหรือคน เพื่อตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบ โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Content Analysis) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.985 วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.13) 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของ

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹ Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

² กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

² Department of Corrections

นักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า การกล่อมเกลາทางการเมืองที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น 1 ด้าน คือ ด้านการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 3. ภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่าหลักสัปปริสธรรม 7 ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 คือ กาลัญญ เป็นผู้รู้จักกาล อดัตถัญญ เป็นผู้รู้จักผล ัมมัญญ เป็นผู้รู้จักเหตุ และปริสสัญญ เป็นผู้รู้จักชุมชน สามารถทำนาย ได้ร้อยละ 15.2

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงพุทธ; นักการเมืองท้องถิ่น; หลักสัปปริสธรรม 7

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the leadership style of local politicians in Khon Kaen Province; 2. To study the factors affecting the leadership style of local politicians in Khon Kaen Province; and 3. To present the Buddhist leadership style of local politicians in Khon Kaen Province, conducted by the mixed-methods research. The qualitative research using in-depth interviews with key informants and focus group discussions. The quantitative research using questionnaires. Data were collected from 400 samples using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.985. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The results of the study were as follows: 1. The overall leadership of local politicians in Khon Kaen Province was at the highest level ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.13) 2. Factors influencing the leadership of local politicians in Khon Kaen Province showed that political socialization significantly impacted one aspect of their leadership: education ($p < 0.01$). 3. Buddhist leadership of local politicians in Khon Kaen Province revealed that Sappurisaḍḍhamma significantly influenced four aspects of their leadership ($p < 0.01$): Kālaññūta, knowing the time, Atthaññūta knowing the effect, Dhammaññūta, knowing the cause, and Parisaññūta, knowing the community. These principles accounted for 15.2 percentr of the variance.

Keywords: Buddhist leadership; local politicians; Sappurisaḍḍhamma

บทนำ

การปกครองที่ยึดหลักว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชนใช้อำนาจดังกล่าวผ่านการเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศ ผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงส่วนใหญ่นย่อมได้รับความชอบธรรมในการจัดตั้งรัฐบาลและกำหนดนโยบายสาธารณะ ขณะเดียวกัน กลุ่มที่ไม่ได้รับความไว้วางใจให้เป็นรัฐบาลยังคงมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ตรวจสอบ ถ่วงดุล และเสนอแนะทางทางเลือกในการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้การใช้อำนาจของรัฐดำเนินไปอย่างโปร่งใสและเป็นไปตามหลักนิติธรรม (พระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อชิโต, 2566) สามารถอยู่ร่วมกันได้ ดังนั้นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งคือการออกแบบระบบการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับกระบวนการลดความขัดแย้งในสังคม

ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นมิใช่เพียงตำแหน่งทางการเมือง แต่คือความสามารถในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนชุมชน โดยผู้นำที่มีคุณธรรม โปร่งใส และรับผิดชอบ จะช่วยสร้างความไว้วางใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2542) หากภาวะผู้นำดังกล่าวได้รับการบูรณาการเข้ากับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น สัปปริสธรรม 7 หรือทศพิธราชธรรม ก็จะช่วยส่งเสริมให้การบริหารงานท้องถิ่นมีความโปร่งใส มีจริยธรรม และตอบสนองต่อประโยชน์สุขของประชาชนได้อย่างแท้จริง (Yukl, G., 2013)

ปัจจุบันประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนั้น ยังความมั่นคงแห่งชาติ การลดภาระของรัฐบาลโดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อการสนองตอบต่อความต้องการของชุมชน จะได้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และตรงกับความต้องการของชุมชนนั้น ๆ จึงเป็นผลให้การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญเกิดขึ้นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นสถาบันฝึกสอนการเมือง การปกครองให้แก่ การบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบ และวางแผนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัยอันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด (ชูศักดิ์ เทียงตรง, 2518)

ปัญหาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นมีหลายด้าน ด้านนโยบายด้านการเข้าถึงประชาชนการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลัก ในการดำเนินการใดให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่ และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไก และขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาบูรณาการเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ความสามารถในการแก้ไขปัญหาในกิจการงานต่างๆ ที่นักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารงาน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพของภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น อันจะส่งผลให้เกิดการยอมรับและส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความเข้มแข็งในการบริหารงาน อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ศึกษา 3 อำเภอของจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ อำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอน้ำพอง และอำเภอกะนวน เพราะมีรากฐานวัฒนธรรมอีสานที่แข็งแกร่ง และวิถีชีวิตยังคงใกล้ชิดกับธรรมชาติและวัดวาอาราม ภาวะผู้นำเชิงพุทธในพื้นที่นี้จึงอาจสะท้อนถึงการนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเป็นรูปธรรม จากเหตุผลลักษณะชุมชนในพื้นที่วิจัยยังคงมีความเป็นเครือญาติและการมีส่วนร่วมของประชาชนค่อนข้างสูง นักการเมืองท้องถิ่นต้องทำงานใกล้ชิดกับประชาชน วัด โรงเรียน และผู้นำชุมชน จึงสะท้อนให้เห็นการใช้หลักสัปบุริสธรรม 7 และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการครองตน ครองคน และครองงานได้อย่างชัดเจนจำนวนทั้งสิ้น 291,256 คน (เทศบาลนครขอนแก่น, 2568)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ศึกษา จำนวน 400 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) (สุรพล สุยะพรหม

และสุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ, 2553) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยขั้นตอนแรกแบ่งประชากรตามพื้นที่ 3 อำเภอ และขั้นตอนต่อมาใช้การสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละพื้นที่

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย ประกอบด้วย 1) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป 2) นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน 3) ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 3 คน 4) นักการเมืองท้องถิ่นและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 4 คน และ 5) ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน

2.4 ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 9 รูปหรือคน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้สำหรับตรวจสอบและยืนยันผลการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ การกล่อมเกลາทางการเมือง และหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (IOC) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.985 ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก สะท้อนให้เห็นว่าข้อคำถามภายในแบบสอบถามมีความสอดคล้องภายในกันเป็นอย่างดี และเครื่องมือมีความน่าเชื่อถือเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยได้สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กระบวนการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ได้แก่ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) การตรวจสอบข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) และการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และสะท้อนปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างเหมาะสม และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในพื้นที่ศึกษา 3 อำเภอของจังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน โดยใช้การจดบันทึกและบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ และดำเนินการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อใช้ประกอบการตรวจสอบและยืนยันผลการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลและระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง และใช้สถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูล สังเคราะห์ประเด็นสำคัญ และตีความตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม

ข้อที่	ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านภาวะผู้นำแบบชั้นนำ	4.48	0.44	มาก
2.	ด้านภาวะผู้นำแบบสนับสนุน	4.95	0.24	มากที่สุด
3.	ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม	4.96	0.16	มากที่สุด
4.	ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งหมายความสำเร็จ	4.59	0.43	มากที่สุด
รวม		4.75	0.13	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.16) รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.24) ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งหมายความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.43) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบชี้แนะ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.44) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น

สมมติฐานที่ 1 การกล่อมเกลາทางการเมือง มีตัวแปรที่ศึกษา ด้านการศึกษา (X1.2) ด้านสื่อมวลชน (X1.3) และด้านวัฒนธรรม (X1.4) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่ 1 การกล่อมเกลาทางการเมืองส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น

การกล่อมเกลาทางการเมือง	B	Std. Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	3.965	0.141		28.187**	0.000
ด้านการศึกษา (X1.2)	0.157	0.028	0.268	5.541**	0.000

Multiple R = 0.268^a, R = 0.072, R² = 0.069, Std. Error = 0.129, F=30.700, Sig.=0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ตามผลการวิเคราะห์ที่ปรากฏในตาราง โดยเรียงลำดับตามสมการคือด้านการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ 0.268a ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R) เท่ากับ 0.072 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (R²) เท่ากับ 0.069 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Std. Error) เท่ากับ 0.129 แสดงว่าการกล่อมเกลาทางการเมืองสามารถทำนายภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 6.9 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการศึกษาสามารถทำนายภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 26.8 ซึ่งเขียนสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 3.965 + 0.157(X1.2)$$

สมการพยากรณ์รูปแบบมาตรฐาน

$$Z_y = 0.268Z_{(x1.2)}$$

สมมติฐานที่ 2 หลักสัปปริสธรรม 7 ประกอบด้วย 1) อัมมัญญ เป็นผู้รู้จักเหตุ 2) อัตถัญญ เป็นผู้รู้จักผล 3) อตตัญญ เป็นผู้รู้จักตน 4) มัตตัญญ เป็นผู้รู้จักประมาณ 5) กาลัญญ เป็นผู้รู้จักกาล 6) ปริสสัญญ เป็นผู้รู้จักชุมชน และ 7) ปุคคลัญญ เป็นผู้รู้จักบุคคล อย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับหลักสัปปริสธรรม 7 อย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบขั้นตอน (Stepwise) โดยมีตัวแปรที่ศึกษา คือ อัมมัญญ เป็นผู้รู้จักเหตุ อัตถัญญ เป็นผู้รู้จักผล อตตัญญ เป็นผู้รู้จักตน มัตตัญญ เป็นผู้รู้จักประมาณ กาลัญญ เป็นผู้รู้จักกาล ปริสสัญญ เป็นผู้รู้จักชุมชน และปุคคลัญญ เป็นผู้รู้จักบุคคล การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อพิจารณาว่า เมื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบขั้นตอน (Stepwise) โดยใช้ตัวแปรอิสระจำนวน 7 ตัวแปรแล้ว สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละเท่าใดและมีตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อ ตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญ รายละเอียดผลการวิเคราะห์แสดงในตารางดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่ 2 หลักสัปปริสธรรม 7 ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น

หลักสัปปริสธรรม 7	B	Std. Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	3.218	.193		16.640	.000
กาลัญญ เป็นผู้รู้จักกาล (X2.5)	.110	.023	261	4.741	.000
อัตถัญญ เป็นผู้รู้จักผล (X2.2)	.123	.033	210	3.776	.000
อัมมัญญ เป็นผู้รู้จักเหตุ (X2.1)	.048	.013	190	3.736	.000
ปริสสัญญ เป็นผู้รู้จักชุมชน (X2.6)	.037	.012	155	3.033	.005

Multiple R = 0.400^d, R = 0.160, R² = 0.152, Std. Error = 0.020, F=9.196, Sig.=0.005

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักสัปปริสธรรม 7 ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ตามผลการวิเคราะห์ที่ปรากฏในตาราง โดยเรียงลำดับตามสมการได้ 4 ตัวแปร คือ กาลัญญ เป็นผู้รู้จักกาล อัตถัญญ เป็นผู้รู้จักผล ัมมัญญ เป็นผู้รู้จักเหตุ และปริสสัญญ เป็นผู้รู้จักชุมชน

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ 0.400d ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R) เท่ากับ 0.160 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (R2) เท่ากับ 0.152 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Std. Error) เท่ากับ 0.020 แสดงว่า หลักสัปปริสธรรม 7 สามารถร่วมกันทำนาย ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 15.2 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กาลัญญ เป็นผู้รู้จักกาล ทำนาย ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 26.1 อัตถัญญ เป็นผู้รู้จักผล สามารถทำนายได้ร้อยละ 21.0 ัมมัญญ เป็นผู้รู้จักเหตุ สามารถทำนายได้ร้อยละ 19.0 และ ปริสสัญญ เป็นผู้รู้จักชุมชน สามารถทำนายได้ร้อยละ 15.2 ซึ่งเขียนสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 3.218 + 0.110(X_{2.5}) + 0.123(X_{2.2}) + 0.048(X_{2.1}) + 0.037(X_{2.6})$$

สมการพยากรณ์รูปแบบมาตรฐาน

$$Z_y = 0.261Z_{(x_{2.5})} + 0.210Z_{(x_{2.2})} + 0.190Z_{(x_{2.1})} + 0.155Z_{(x_{2.6})}$$

3. ภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า 1) อัตถัญญ เป็นผู้รู้จักผล มองผลลัพธ์ระยะยาวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ควบคุมอารมณ์และอคติในการสื่อสาร 2) ัมมัญญ เป็นผู้รู้จักเหตุ ลงพื้นที่หาต้นตอปัญหา บริหารงานด้วยปัญญาและความสุจริตตามวิถีประชาธิปไตย 3) อัตตัญญ เป็นผู้รู้จักตน สำรวมตนในฐานะผู้รับใช้สาธารณะ โปร่งใส ไม่ลุแก่อำนาจ ควบคุมกับ 4) มัตตัญญ เป็นผู้รู้จักประมาณใช้อำนาจและงบประมาณอย่างพอดี ถ่วงดุลการพัฒนาเมืองกับวิถีชุมชน 5) กาลัญญ เป็นผู้รู้จักกาล สื่อสารสุขุมถูกจังหวะเวลา ปรับตัวทันเทคโนโลยีและคนรุ่นใหม่ 6) ปริสสัญญ เป็นผู้รู้จักชุมชน เข้าถึงวิถีชีวิตจริงของชาวบ้าน เปิดเวทีร่วมกับวัดและโรงเรียน และ 7) บุคคลัญญ เป็นผู้รู้จักบุคคล เลือกใช้คนตามศักยภาพอย่างเท่าเทียม ไร้ระบบพรรคพวก เพื่อสร้างสังคมที่เคารพซึ่งกันและกันอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น 1) ด้านภาวะผู้นำแบบชั้นนำ มุ่งสร้างความไว้วางใจและเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม 2) ด้านภาวะผู้นำแบบสนับสนุน สร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยทางจิตใจ 3) ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมตัดสินใจ และ

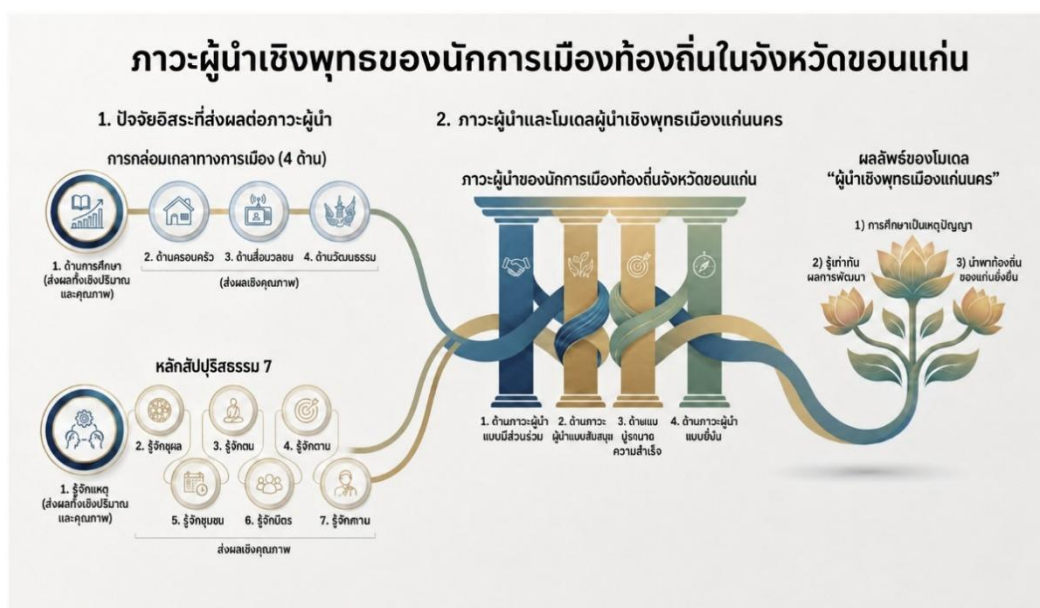
4) ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งหมายความสำเร็จ ที่เน้นสร้างเครือข่ายความร่วมมือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอนก ญ เชียงใหม่ (2566) จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผลต่อความคาดหวังของประชาชนในจังหวัดชลบุรี” พบสาระสำคัญดังนี้ประการแรก ผลการศึกษาด้านภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นสะท้อนว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น สามารถอภิปรายผลปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า การกล่อมเกลາทางการเมืองที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น 1 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 และ 0.05 คือ ด้านการศึกษา สามารถทำนายได้ร้อยละ 6.9 คือ ภาวะผู้นำถือกลไกทางการเมืองสามารถมีภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร เน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในทีม เหมาะสำหรับสถานการณ์เผชิญกับความเครียด สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวินัยธรรอธิษฐ์ สุวโท (สุขพานิช) (2564) จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี” พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ด้านการกล่อมเกลາทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านสถาบันสื่อมวลชน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

3. ภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น สามารถอภิปรายผลภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า 1) อุตัญญ เป็นผู้รู้จักผล มองผลลัพธ์ระยะยาวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ควบคุมอารมณ์และอคติในการสื่อสาร และ 2) ธัมมัญญ เป็นผู้รู้จักเหตุลงพื้นที่หาต้นตอปัญหา บริหารงานด้วยปัญญาและความสุจริตตามวิถีประชาธิปไตย 3) อัตตัญญ เป็นผู้รู้จักตน สำรวมตนในฐานะผู้รับใช้สาธารณะ โปร่งใส ไม่ลู่แก่อำนาจ ควบคู่กับ 4) มัตตัญญ เป็นผู้รู้จักประมาณ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิศาลพัฒนานุกิจ (สุจินต์ ทีปธมโม) (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การรับรู้ทางการเมือง การกล่อมเกลາทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การรับรู้ทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ การกล่อมเกลາทางการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น” ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่จากการวิจัย พบว่า ผู้วิจัยได้สร้างแผนภาพที่แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ซึ่งสามารถขยายความเพิ่มเติมได้ดังนี้

1. การศึกษาบ่มเพาะปัญญา การศึกษาเปรียบเสมือนแสงสว่างที่นำพาผู้นำท้องถิ่นไปสู่การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการพยากรณ์ความสำเร็จของภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล โดยทำหน้าที่เป็นกระบวนการขัดเกลาทางสติปัญญาให้รู้จักการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลตามหลักธัมมัญญอันเป็นรากฐานของการตัดสินใจที่ถูกต้องและเป็นธรรม การบ่มเพาะปัญญาผ่านระบบการศึกษาช่วยให้นักการเมืองท้องถิ่นสามารถประยุกต์ใช้ความรู้จากบทเรียนมาสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบสอดคล้องกับระเบียบกฎหมายและสิทธิพลเมืองที่ทันสมัย

2. รู้เท่าทันผลการพัฒนา การเป็นผู้รู้จักผลหรืออรรถประโยชน์เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการท้องถิ่นที่มุ่งหวังการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้แก่ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมโดยผู้นำต้องมี

ความสามารถในการคาดการณ์และประเมินผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากทุกนโยบายอย่างรอบด้าน การรู้เท่าทันผลการพัฒนาช่วยให้นักการเมืองท้องถิ่นไม่หลงทางไปกับโครงการที่สร้างเพียงภาพลักษณ์ภายนอกแต่สามารถเจาะลึกไปถึงการแก้ปัญหาความยากจนและการยกระดับคุณภาพชีวิตที่แท้จริงของประชาชนตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้นำที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์จะแสดงออกถึงภาวะผู้นำแบบมุ่งหมายความสำเร็จที่ชัดเจนโดยใช้ข้อมูลสถิติและผลการวิจัยมาเป็นเครื่องมือในการติดตามตรวจสอบความคืบหน้าของงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3. นำพาท้องถิ่นขอนแก่นยั่งยืน เป้าหมายสูงสุดของภาวะผู้นำเชิงพุทธคือการสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นอย่างต่อเนื่องและยาวนานผ่านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการออกแบบอนาคตของตนเองร่วมกับภาครัฐ การนำพาชุมชนสู่ความยั่งยืนต้องอาศัยการประสานพลังของต้นทุนทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งเข้ากับนวัตกรรมใหม่ๆ โดยมีผู้นำที่รู้จักกาลเวลาและรู้จักชุมชนเป็นผู้เชื่อมโยงความต้องการที่แตกต่างให้กลายเป็นพลังแห่งความสามัคคี ผู้นำท้องถิ่นที่ยั่งยืนจะให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคมกว้างโดยใช้สื่อเป็นตัวเชื่อมประสานความเข้าใจและใช้การศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุกช่วงวัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นักการเมืองท้องถิ่นควรกำหนดมาตรฐานความโปร่งใสและความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินโครงการภาครัฐโดยนำหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการสร้างแรงบันดาลใจ และขับเคลื่อนการทำงาน วางแผนปฏิบัติการรอบ 5 ปี
2. นักการเมืองท้องถิ่นควรตั้งเป้าหมายการดำเนินงานที่ท้าทายและกำหนดความคาดหวังสูงต่อผลงานของทีมงานในทุกระดับ โดยแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในศักยภาพและความสามารถของข้าราชการและบุคลากรท้องถิ่นอย่างเต็มที่ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา
3. นักการเมืองท้องถิ่นและหัวหน้าส่วนราชการท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับความเป็นอยู่ที่ดีและความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรโดยปรับบทบาทตนเองมาเป็นที่ปรึกษาที่พร้อมรับฟัง คอยให้กำลังใจ และสร้างบรรยากาศการทำงานที่ปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. นักการเมืองท้องถิ่นและหัวหน้าส่วนราชการท้องถิ่นควรสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีภายในทีมงานทุกระดับ โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่บุคลากรต้องเผชิญกับความเครียด ความกดดัน หรือความท้าทายในการปฏิบัติงานสาธารณะอย่างหนัก

2. นักการเมืองท้องถิ่นและคณะทำงานติดตามและประเมินผลนโยบายควรกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จจากระดับความพึงพอใจที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนรวบรวมสถิติจำนวนโครงการที่เข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนกลุ่มเปราะบางในชุมชน และเพิ่มพูนความรู้ในการลงพื้นที่เชิงรุก

3. นักการเมืองท้องถิ่นควรจัดเวทีประชาคมและเปิดรับฟังความคิดเห็นผ่านช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ โดยทำหนังสือเชิญอย่างเป็นทางการถึงผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพ ตัวแทนเยาวชน และผู้สูงอายุ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. นักการเมืองท้องถิ่นควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น

2. นักการเมืองท้องถิ่นควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ คุณลักษณะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น

3. นักการเมืองท้องถิ่นควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอหรือจังหวัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ชูศักดิ์ เทียตรง. (2518). *การบริหารการปกครองท้องถิ่นของไทย: LOCAL GOVERNMENT AND ADMINISTRATION IN THAILAND*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เทศบาลนครขอนแก่น. (2568). *ข้อมูลประชากร*. สืบค้น 18 กันยายน 2568, จาก <https://kkmuni.go.th/population-data>.

- พระครูพิศาลพัฒนานุกิจ (สุจินต์ ที่ปถมโม). (2560). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (ดุขฎิณีพนธ์ปรัชญาดุขฎิณีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวินัยธรธวัช สุวฑฒ์ (สุพานิช). (2564). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี (ดุขฎิณีพนธ์ปรัชญาดุขฎิณีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อธิโต. (2566). การประยุกต์ใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุขฎิณีพนธ์ปรัชญาดุขฎิณีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก. (ป. อ. ปยุตโต). (2542). พุทธธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). การปกครองท้องถิ่น. สืบค้น 16 กันยายน 2568, จาก <https://me-l.co/6e0ymf5m>.
- สุรพล สุยะพรหม และสุพริกร ศรีจันทร์เพ็ญ. (2553). ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เอนก ณ เชียงใหม่. (2566). ภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผลต่อความคาดหวังของประชาชนในจังหวัดชลบุรี (ดุขฎิณีพนธ์ปรัชญาดุขฎิณีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yukl, G. (2013). *Leading in Organizations* (8th ed.). Boston: Pearson Education.